

חינוך לחיים

פרשת עקב

"והיה עקב תשמעון" – מסביר במתק לשונו ר' אשר קובלסקי

אם יש משהו שמעסיק את כולנו, אם יש משהו שעומד בראש מעיינינו, אם יש משהו שכולנו מייחדים לו את מירב ומיטב תשומת הלב – הרי שזה הצלחת ילדינו. מהרגע בו מגיח תינוק קטן לאוויר העולם, כל מעייניו של הוריו נמצאים להצלחתו, להבטחת פריחתו, להענקת מיטב הכלים למצן עתידו, וכמובן – לבריאותו, לצרכיו הרחניים והגשמיים, ההתפתחותיים והאישיים.

הדאגה להצלחת ולעמיד ילדינו – ממלאת את ליבנו, כובשת כל דקה. למעשה, חלק ניכר מהפעולות שאנו עושים בשגרה היומיומית שלנו – מוקדש לשאיפה הנכספת הזאת, לראות בהצלחת ופריחת ילדינו. אנשים משקיעים בילדיהם שעות איכות רבות, לומדים עימם ימים ולילות, מחשפים על חומר קריאה מקצועי שיסייע להם להיות הורים טובים יותר. אנשים גם מוסיפים שעות עבודה, חוסכים כסף, מפעילים אנשי מקצוע ויועצים – הכל כדי להבטיח את הצלחת ילדיהם, בהווה ובעתיד.

אבל יש משהו, אולי חמקמק, מעט חסוי, אפוף ענן מסתורי, שלמעשה – הצלחת הילדים שלנו תלויה במידה רבה רק בו. יש משהו שהוא הנקודה המקורית, המבחן האמיתי, שמשפיע על חיי הצלחת ילדינו פי כמה וכמה מכל דבר אחר. ישנו מושג אחד, שממעטים לדבר עליו, אולי פחות אוהבים לצסוק בו, אבל למעשה, הצלחת ילדינו – תלויה בו. וכדי להבין את המושג הזה ולאמצו, נחשוף אותו במלוא יפעתו, כפי שמספרים חז"ל במס' ב"מ.

מביא ר' אשר את הסיפור: היו אלה ימים קשים לעם ישראל. היה חשש קיומי שלא תשתכח תורה מישראל, וזאת – עקב העובדה שהדור הצעיר, בני הנעורים, תינוקות של בית רבן, לא מצאו מי שילמד אותם תורה. המסקנה הבלתי נמנעת היא, שאם אין גדיים אין תישיים, ואם הדור הצעיר לא יצסוק בתורה ויהגה בה – הרי שאין מנוס מלקבוע שבדור הבא כבר לא תהיה תורה בעמ"י ח"ו.

רבי חייא הביט נכחו במציאות הקשה, והיטיב לחזות את הסכנה העצומה האורבת לעם היהודי כולו. הוא הבין כי כאן נדרשת פעולה זריזה, חשובה וקריטית, כדי להציל את המצב ולהרבות לומדי תורה צעירים בעם ישראל. הוא מהר לפעול: גייס כסף, רכש זרעי פשתן, זרע אותם וגדלם יפה עד שנעשו ראויים להפיק מהם חוטים. את יבול הפשתן קצר ואסף, השרה במים וגם ייבש וסרק. מהפשתן שזר חוטים, אותם קלע לרשתות, וכשהרשתות בידי יצא וצד צבאים...

כשהצבאים בידי – שחט אותם ואת בשרם חלק לנזקקים, כי היה זקוק רק לעורותיהם. וכך, בתום מאמץ אדיר וארוך – כבר מהשלב הראשון – היו בידי עורות הצבאים, אותם עיבד לקלף איכותי, עליו כתב ספרי תורה, בהם לימד את הילדים הקטנים תורה. וכך הצליח רבי חייא להציל את לימוד התורה ולקרבו ללב הדור הצעיר, כדי שהתורה לא תשתכח חלילה מישראל. וחז"ל משבחים אותו בשבח נדיר, וקובעים: 'כמה גדולים מעשי חייא!' – שהתאמץ והתמסר כל כך להרבצת התורה בעם ישראל.

וכל המתבונן בסיפורו האצילי של רבי חייא, תמה עד מאד: מדוע נדרש רבי חייא למאמץ כה גדול וכביר? וכי לא יכול היה ליטול את הכסף, לרכוש בו ספרים מוכנים וללמד מתוכם את ילדי ישראל? לשם מה הוא נדרש למאמץ כה גדול, המתחיל בזריעת הפשתן לחוטי הרשתות בהן יצוד צבאים שעל עורותיהם יכתוב את התורה? צדוע רבי חייא פעם בדרך כה ארוכה וקשה, תוך מאמץ והתמסרות יוצאי דופן בכל השלבים, במקום ללכת בדרך הקצרה והמהירה!?

מכח תמיהה זו, הסיק הגאון מוילנא גילוי מטלטל: רבי חייא ידע, שהצלחת ילדי ישראל וחינוכם המיטבי, תלויים במידה קריטית במקורות המימון שלהם. אם ספרי הלימוד יגיעו ממקור כספי גזול, אם ההוצאה הכספית שממנת את העשייה החינוכית לא תנבע ממקום שאין בו מרמה, ריבית, או כל איסור כספי אחר חלילה – לא ניתן להבטיח את ההצלחה הנשאלת, לא ניתן להבטיח שהילדים יעלו ויתעלו.

רק אם ייקח את הכסף שגייס, יטמין אותו באדמה, ויתחיל מחדש את התהליך, תוך הקפדה שבכל מה שיוצר את ספרי הלימוד לא מעורבים חששות של גניבה, חוסר יושר, או איסורי תורה אחרים הנוגעים לכשרות הממון, רק אז – כשמקורות המימון של התהליך החינוכי יהיו טהורים וזכים, לימודם יהיה נקי וצח, ורק כך ניתן להבטיח את הצלחתם הלימודית והחינוכית לדורות. כי לא די רק לספק לילדים חומרי לימוד מרתקים ואיכותיים, תוכניות לימד מעניינות, ועזרי למידה חדשניים. כדי שילד יעלה ויצמח – הוא זקוק לכך שכל התהליך כולו יהיה נקי טהור, צח וממורק, ללא השפעה של כל חומר פסול מכל סוג שהוא! וכל זה טמון אומר ר' אשר בפרשת השבוע הנוכחית שפותחת במילים "והיה עקב תשמעון", ורש"י מגלה שהכוונה לכך שכל הברכות האמורות בהמשך תלויות במצוות הקלות, המוגדרות ככאלה שאדם דש בעקביו. אחד המקומות שהכי קל להכשל בהם, וכבר העידו חז"ל ש'רובם בגזל' – הוא הממון שלנו, שיהיה נקי וזך, טהור וצח, ללא כל חשש נדנדוד של השגחתו באופן לא הגון וראוי.

כך נחשף יהלום יקר, טיפ יקר שכדאי להכיר להצלחת ילדינו: הבה נהיה זהירים יותר בדיני ממונות, נוודא שכל הכנסותינו נעשות באופן ההלכתי הנקי והזך ביותר, ללא כל חשש נדנדוד גזל. ברור שאיננו חשודים בגזל או בגניבה חלילה, אבל גם בשולי השוליים, בהירות בכסף קטן, במשא ומתן באמונה, בהוגנות המוחלטת בכל נושא ועסקה – כולנו נדרשים להקפיד ולדקדק ביתר שאת, כדי שהממון שלנו יהיה כשר באופן מושלם.

ככל שנהיה זהירים בדיני ממונות, ככל שנדקדק בפרוטה כבמאה ונוודא שאיננו נכשלים חלילה בכל סרך איסור – כך נבטיח לילדינו צמיחה וחינוך מיטביים ומוצלחים, ונזכה לרוות מהם רב נחת וקדושה!

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com